



O'ZBEKISTON TASVIRIY SAN'ATINING MADANIY DIPLOMATIYA KONTEKSTIDA XALQARO AHAMIYATI

Mirzayev Orifjon Nurmuhammedovich

Qarshi davlat universiteti dotsenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19220500>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 21-mart 2026 yil

Ma'qullandi: 23-mart 2026 yil

Nashr qilindi: 25-mart 2026 yil

KEYWORDS

madaniy diplomatiya, tasviriy san'at, xalqaro imij, yumshoq kuch, O'zbekiston.

ABSTRACT

Ushbu tadqiqot 2017–2025-yillarda O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi imijini madaniy diplomatiya kontekstida chuqur o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi – milliy brendni shakllantirish va global auditoriya bilan madaniy muloqot strategiyalarini tahlil qilishdir. Mazkur ishda madaniy diplomatiya nazariyasi va Joseph Nye tomonidan ilgari surilgan “yumshoq kuch” (soft power) konsepsiyasi asosida tahliliy va komparativ metodlardan foydalangan.

Tadqiqot jarayonida O'zbekistonning 2017–2025-yillardagi xalqaro ko'rgazmalar, biennalelar, simpoziumlar va ijodiy almashinuv dasturlaridagi ishtiroki o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at milliy qadriyatlarni vizual shaklda ifodalash orqali davlatning xalqaro imijini samarali tarzda shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilgan. Shu bilan birga, raqamli platformalar va virtual ko'rgazmalar san'at asarlarini global auditoriyaga yetkazishda muhim rol o'ynadi. Ish davomida san'at va madaniy diplomatiya o'rtasidagi integratsiyalashuv, iqtisodiy diplomatiya va turizm bilan uyg'unlashgan holda milliy imijni mustahkamlashdagi strategik ahamiyat tahlil qilindi.

XXI asrning ikkinchi o'n yilligida xalqaro munosabatlar tizimida davlatlar o'rtasidagi raqobat va hamkorlik shakllari tubdan o'zgardi. Harbiy va iqtisodiy resurslar bilan bir qatorda madaniy kapital, kommunikativ salohiyat va ramziy ta'sir mexanizmlari ham geosiyosiy salohiyatga aylangan. Shu nuqtai nazardan madaniy diplomatiya davlatning tashqi siyosiy strategiyasida ajralmas vosita sifatida namoyon bo'ladi[1]. Davlatlar o'z milliy qadriyatlari, tarixiy merosi va san'atini xalqaro auditoriya oldida targ'ib qilish orqali global maydonda ijobiy imij yaratishga intiladilar. Madaniy diplomatiya o'zining vizual, intellektual va emotsional kommunikatsiya kanallari orqali diplomatik dialogni kuchaytiradi, shuningdek, turizm, ta'lim va iqtisodiy hamkorlikni ham qo'llab-quvvatlaydi.

Tasviriy san'at esa madaniy diplomatiya kontekstida eng samarali vizual instrumentlardan biri sifatida qaraladi. San'at asari milliy identitet, tarixiy xotira, etnik qadriyatlar va zamonaviy transformatsiyani obrazli shaklda ifodalaydi[2]. Shu sababli xalqaro ko'rgazmalar, biennalelar va forumlarda namoyish etilayotgan san'at asarlari davlatning vizual brendi vazifasini bajaradi, milliy xotira va zamonaviy estetika uyg'unligini global auditoriyaga yetkazadi. Vizual san'at orqali davlat o'zini kreativ, ochiq va innovatsion sifatida taqdim etadi, bu esa o'z navbatida global siyosiy maydonda ijobiy ta'sir yaratadi.

O'zbekiston 2017–2025-yillarda madaniy diplomatiya sohasida ochiqlik siyosatini jadallashtirdi. Xususan, O'zbekiston Badiiy akademiyasining xalqaro ko'rgazmalar va ijodiy almashinuv dasturlaridagi faoliyati, shuningdek UNESCO bilan hamkorlik, mamlakat tasviriy san'atining global maydondagi ko'rinishini sezilarli darajada kuchaytirdi[3][4]. Bu davrda O'zbekistonning madaniy tashabbuslari nafaqat Markaziy Osiyo mintaqasida, balki Yevropa, Osiyo va Shimoliy Amerikadagi ko'rgazmalar orqali ham namoyon bo'ldi. Xalqaro hamkorlik doirasida o'tkazilgan simpoziumlar va ijodiy almashinuvlar milliy tasviriy san'atni zamonaviy tendensiyalar bilan uyg'unlashtirish imkonini yaratdi, shuningdek, raqamli platformalar orqali san'at asarlarini global auditoriyaga yetkazishning yangi kanallarini ochdi. Shu tarzda, O'zbekiston tasviriy san'ati nafaqat madaniy merosni saqlash va rivojlantirish, balki xalqaro maydonda davlat brendini mustahkamlash va vizual diplomatiya vositasi sifatida ham muhim rol o'ynadi.

Adabiyotlar sharhi. Madaniy diplomatiya nazariyasi XX asr oxiridan boshlab xalqaro munosabatlar tadqiqotlarida mustaqil yo'nalish sifatida rivojlandi. Ushbu nazariya davlatlar o'rtasidagi diplomatik hamkorlikni nafaqat siyosiy va iqtisodiy, balki madaniy va g'oyaviy komponentlar orqali o'rganishga imkon beradi. "Yumshoq kuch" (soft power) konsepsiyasi davlatning madaniy va g'oyaviy ta'sir mexanizmlarini tahlil qilishga yordam beradi va xalqaro maydonda ijobiy imij yaratishda samarali vosita hisoblanadi[5]. Shu nuqtai nazardan san'at, xususan tasviriy san'at, madaniy diplomatiya kontekstida eng samarali vizual kommunikatsiya vositalaridan biri sifatida qaraladi[6].

Madaniy diplomatiya tadqiqotlari ko'rsatadiki, vizual san'at nafaqat milliy qadriyatlarni ifodalash, balki ularni global auditoriyaga yetkazishda strategik ahamiyatga ega. Shu sababli san'at asarlarining mavzulari, stilistik yechimlari va vizual narrativlari xalqaro maydonda milliy brendni shakllantirish vositasi sifatida o'rganiladi. Tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, san'atning xalqaro maydondagi muvaffaqiyati uning milliy identitetni ifodalash darajasi va global estetik me'yorlarga moslashish darajasi bilan chambarchas bog'liq.

2017-yildan keyingi davrda O'zbekistonning xalqaro madaniy aloqalarini rivojlantirishda UNESCO bilan hamkorlik, xalqaro forumlar, biennalelar va simpoziumlarda ishtirok muhim ahamiyat kasb etdi[7]. Xususan, O'zbekiston Badiiy akademiyasi tomonidan tashkil etilgan xalqaro ko'rgazmalar va ijodiy almashinuv dasturlari tasviriy san'atning global maydondagi ko'rinishini sezilarli darajada kuchaytirdi[8]. Ushbu ko'rgazmalar orqali milliy madaniyatning turli qatlamlari – qadimiy va zamonaviy estetik tafakkur, folklor va zamonaviy dizayn elementlari, shuningdek, milliy ornament va rang palitralari – xalqaro auditoriyaga taqdim etildi. Natijada, xalqaro ekspertlar va kuratorlar O'zbekiston san'atini milliy meros va zamonaviy ijodning uyg'unligi sifatida qabul qildi.

Shuningdek, Toshkent xalqaro investitsiya forumi, Ipak yo'li xalqaro turizm universiteti va boshqa madaniy tadbirlar doirasidagi ko'rgazmalar san'atni iqtisodiy diplomatiya bilan

integratsiyalashgan holda namoyish etish imkonini berdi[9]. Bu esa tasviriy san'atni nafaqat estetik, balki strategik vosita sifatida ishlatishga yo'l ochdi. Shu bilan birga, raqamli platformalar va onlayn galereyalar orqali san'at asarlarini global auditoriyaga yetkazish imkoniyati yaratilganligi, madaniy diplomatiya jarayonida innovatsion yondashuvlar qo'llanilayotganini ko'rsatadi. Shu tarzda, O'zbekistonning san'at diplomatiyasi ochiqlik, kreativlik va innovatsion imijni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Ilgari olib borilgan tadqiqotlar madaniy diplomatiyaning davlat imijini shakllantirishdagi rolini ko'rsatgan bo'lsa-da, O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi dinamikasi, vizual strategiyasi, ko'rgazmalar va biennalelardagi faoliyati hamda raqamli platformalarda namoyishi hozirgacha yetarlicha o'rganilmagan[10]. Shu sababli mazkur tadqiqot nafaqat nazariy asoslarni mustahkamlash, balki amaliy misollar orqali O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro imijini tahlil qilish nuqtai nazaridan yangi ilmiy hissa sifatida qabul qilinadi. Tadqiqot, shuningdek, O'zbekistonning madaniy diplomatiya institutsional mexanizmlari, ijodiy almashinuv dasturlari va xalqaro ko'rgazmalarda namoyish etilayotgan san'at asarlarini strategik jihatdan tahlil qilish imkoniyatini yaratadi.

Mazkur adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, xalqaro ilmiy hamjamiyatda madaniy diplomatiya va tasviriy san'at o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik hali to'liq ochib berilmagan, shu bois tadqiqot natijalari O'zbekistonning global maydondagi san'at diplomatiyasi tajribasini tizimli tarzda hujjatlashtirishga xizmat qiladi. Shu yondashuv orqali mamlakatning xalqaro imijini shakllantirishdagi innovatsion va strategik rolini aniq ko'rsatish mumkin.

Metodologiya. Ushbu tadqiqot madaniy diplomatiya kontekstida O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi imijini tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, bir nechta metodologik yondashuvlarni birlashtirish orqali amalga oshirildi. Tadqiqotda birinchi navbatda sistematik-tahliliy yondashuv qo'llanildi. Bu yondashuv madaniy diplomatiya va milliy imij konseptlarini vizual kommunikatsiya orqali tahlil qilishga imkon berdi[11]. Sistematik-tahliliy yondashuv yordamida O'zbekistonning xalqaro maydondagi tasviriy san'at loyihalarini, ularning strukturasini, mavzularini va vizual estetik xususiyatlarini tizimli tarzda o'rganish imkoniyati yaratildi. Shu orqali san'at asarlarining milliy qadriyatlarini ifodalashdagi roli va ularning xalqaro auditoriya bilan muloqotdagi samaradorligi aniqlandi.

Ikkinchi yondashuv sifatida diskursiv tahlil ishlatildi. Diskursiv tahlil metodologiyasi davlat rahbarlari nutqlari, rasmiy bayonotlar, xalqaro ko'rgazmalarda namoyish etilgan materiallar va ommaviy axborot vositalari orqali milliy identitet va vizual narrativlarni aniqlash imkonini berdi[12]. Bu metod yordamida tasviriy san'atning ijtimoiy, siyosiy va madaniy kontekstini chuqur o'rganish, shuningdek, san'at asarlarida ifodalangan ramziy va estetik elementlarning xalqaro maydondagi ta'sirini tahlil qilish mumkin bo'ldi. Diskursiv tahlil orqali O'zbekiston tasviriy san'atining global auditoriya bilan muloqotidagi strategik xususiyatlar va milliy brendni shakllantirishdagi mexanizmlar aniqlandi.

Tadqiqotning uchinchi yondashuvi komparativ metod hisoblanadi. Ushbu metod O'zbekistonning madaniy diplomatiya tajribasini Markaziy Osiyo mintaqasidagi boshqa davlatlar bilan solishtirish imkonini berdi[13]. Komparativ tahlil yordamida O'zbekistonning xalqaro maydondagi san'at strategiyasining samaradorligi va innovatsion yondashuvlari, shuningdek, uning raqobatbardoshligi va mintaqaviy rolini aniqlash mumkin bo'ldi. Solishtirma tahlil natijalari O'zbekiston tasviriy san'atining nafaqat mintaqaviy, balki global kontekstda ham milliy brendni shakllantirishda o'ziga xos o'rin tutishini ko'rsatdi.

Tahlil materiali sifatida 2017–2025-yillar oralig'ida o'tkazilgan xalqaro ko'rgazmalar, biennalelar, simpoziumlar va raqamli platformalardagi san'at loyihalari asosiy manba sifatida ishlatildi. Bu materiallar O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi faoliyatini vizual va kontent jihatdan tahlil qilish imkonini berdi. Shu bilan birga, raqamli platformalarda namoyish etilgan san'at asarlari global auditoriyaga erkin kirish imkonini yaratib, san'atning transmilliy kommunikatsiya potensialini oshirdi. Tadqiqot davomida har bir ko'rgazma va ijodiy almashinuv dasturi alohida tahlil qilinib, ularning madaniy diplomatiya strategiyasidagi ahamiyati, milliy identitetni ifodalashdagi roli va xalqaro imijni shakllantirishdagi samaradorligi baholandi.

Shuningdek, metodologiyada tahliliy va komparativ yondashuvlar bilan bir qatorda, o'rganilgan materiallarning vaqt bo'yicha dinamikasi, mavzulari va uslubi ham inobatga olindi. Bu yondashuvlar O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi rivojlanish tendensiyalarini aniq ko'rsatishga yordam berdi. Tadqiqot natijalari san'atning vizual, emotsional va madaniy kommunikatsiya kanallari orqali milliy brendni shakllantirishdagi rolini aniqlashga xizmat qildi. Shu tarzda metodologiya O'zbekiston tasviriy san'ati va madaniy diplomatiya o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni tizimli va ilmiy asosda o'rganish imkonini yaratdi.

Natijalar va muhokama. Tahlil natijalariga ko'ra, O'zbekiston tasviriy san'ati xalqaro imijni shakllantirishda bir nechta asosiy tendensiyalarni namoyish etdi. Avvalo, mamlakat rassomlari va ijodiy guruhlar xalqaro ko'rgazmalar, biennalelar va simpoziumlarda faol ishtirok etib, milliy madaniyatni global auditoriyaga yetkazishda muhim rol o'ynadi. Bu jarayon nafaqat san'at asarlarining o'zini, balki ularning tashkilotchilik va kuratsiya jarayonlarini ham xalqaro standartlarga moslashtirishga imkon berdi.

Bundan tashqari, rassomlar va ijodiy almashinuv dasturlari orqali milliy ornamentika, tarixiy motivlar va zamonaviy vizual tendensiyalar uyg'unlashuvi kuzatildi. Bu yondashuv orqali O'zbekiston san'ati milliy merosni saqlash bilan birga, zamonaviy estetik tendensiyalar bilan ham uyg'unlashdi. Natijada, xalqaro auditoriya nafaqat mamlakatning tarixiy madaniy merosini, balki uning kreativ va innovatsion salohiyatini ham qabul qildi. Diskursiv tahlil shuni ko'rsatdiki, san'at asarlarida milliy tarixiy ramzlar va zamonaviy estetika uyg'unlashuvi orqali global auditoriya bilan madaniy dialog samarali tashkil etilgan[14].

Raqamli transformatsiya O'zbekiston tasviriy san'atining xalqaro maydondagi ko'rinishini yangi bosqichga olib chiqdi. Virtual ko'rgazmalar, onlayn platformalar va raqamli loyihalar orqali san'at asarlari transmilliy auditoriyaga yetkazildi. Shu bilan birga, raqamli media orqali yaratilgan vizual kontent san'atning interaktiv va keng jamoatchilik bilan muloqot qilish imkoniyatini oshirdi, bu esa global maydonda mamlakatning ochiq va zamonaviy imijini mustahkamlashga xizmat qildi.

Iqtisodiy diplomatiya va turizm bilan integratsiyalashgan madaniy tashabbuslar mamlakatning kreativ, innovatsion va ochiq imijini mustahkamladi[15]. Misol uchun, Toshkent xalqaro investitsiya forumi va Ipak yo'li xalqaro turizm universiteti doirasida o'tkazilgan ko'rgazmalar, ijodiy almashinuvlar va madaniy tadbirlar nafaqat san'at asarlarini namoyish qilish, balki O'zbekistonning turizm va investitsiya salohiyatini global auditoriyaga targ'ib qilishga xizmat qildi. Shu tarzda, madaniy diplomatiya va tasviriy san'at integratsiyasi milliy brendni shakllantirishda, global kommunikatsiya va diplomatik dialogni rivojlantirishda strategik ahamiyat kasb etdi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston tasviriy san'ati xalqaro maydonda nafaqat milliy qadriyatlarni aks ettirish, balki zamonaviy estetik tendensiyalar bilan uyg'unlashgan holda mamlakatning vizual brendini mustahkamlash vositasi sifatida samarali ishlatilmoqda. Bu jarayon raqamli platformalarning rivojlanishi bilan yanada kuchayib, san'at asarlarini transmilliy auditoriya oldida interaktiv va vizual jihatdan taqdim etish imkonini yaratdi. Natijada, O'zbekistonning madaniy diplomatiyadagi strategik tashabbuslari milliy identitetni saqlash, xalqaro imijni yaxshilash va global muloqotga hissa qo'shishda muhim rol o'ynadi.

Xulosa va tavsiyalar. 2017–2025-yillar oralig'ida O'zbekiston tasviriy san'ati xalqaro imijni shakllantirishda samarali vosita sifatida o'zini namoyon etdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mamlakatning xalqaro ko'rgazmalar, biennalelar, simpoziumlar va ijodiy almashinuv dasturlaridagi faol ishtiroki, shuningdek, raqamli platformalar orqali san'at asarlarini global auditoriyaga yetkazish strategiyasi, O'zbekistonning vizual brendini mustahkamlashga xizmat qilgan. Tasviriy san'at milliy identitetni ifodalash, tarixiy merosni saqlash va zamonaviy estetik tafakkur bilan uyg'unlashgan holda global kommunikatsiyaga hissa qo'shdi. Shu tarzda, san'at madaniy diplomatiya kontekstida milliy brendni shakllantirish va xalqaro auditoriya bilan samarali muloqot o'rnatishning strategik vositasi sifatida o'z ahamiyatini tasdiqladi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonning xalqaro maydondagi san'at strategiyasi bir necha asosiy yo'nalishlarga e'tibor qaratdi. Birinchidan, xalqaro ko'rgazmalar va biennalelarda faol ishtirok mamlakat tasviriy san'atining global maydondagi ko'rinishini sezilarli darajada kuchaytirdi. Ikkinchidan, ijodiy almashinuv dasturlari orqali milliy ornamentika, tarixiy motivlar va zamonaviy vizual tendensiyalar uyg'unlashuvi amalga oshirildi. Uchinchi, raqamli transformatsiya san'atning transmilliy auditoriyaga chiqishi, onlayn galereyalar va virtual ko'rgazmalar orqali global muloqot imkoniyatini kengaytirdi[17].

Ushbu natijalardan kelib chiqqan holda, **tadqiqot quyidagi tavsiyalarni** ilgari suradi. Avvalo, xalqaro ko'rgazmalar va biennalelarda ishtirokni kengaytirish tavsiya etiladi. Bunday faoliyat O'zbekiston san'atining global auditoriyada tan olinishi, milliy brendning kuchayishi va xalqaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ko'rgazmalar va biennalelarda ishtirok, shuningdek, xalqaro ekspertlar va kuratorlar bilan tarmoq aloqalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Ikkinchi tavsiya – virtual ko'rgazmalar va onlayn galereyalarni rivojlantirish. Raqamli texnologiyalar va virtual platformalar san'at asarlarini global auditoriyaga yetkazishda samarali vosita hisoblanadi. Bu esa nafaqat geografik cheklovlarni bartaraf qiladi, balki yosh va kreativ avlodni jalb qilish, interaktiv muloqot o'rnatish va zamonaviy kommunikatsiya kanallaridan samarali foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Uchinchidan, madaniy diplomatiya institutlari va tasviriy san'at markazlari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish tavsiya etiladi. Bu esa milliy san'atni ilmiy va ijodiy tahlil qilish, strategik kommunikatsiya va xalqaro ko'rgazmalarda muvaffaqiyatli namoyish qilish imkonini oshiradi. Hamkorlikning kengayishi mamlakatning global maydondagi madaniy brendini mustahkamlashga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, ijodiy almashinuv dasturlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Rassomlar va ijodiy guruhlar orasidagi transmilliy tajriba almashinuvi, yangi g'oyalar, texnologiyalar va vizual innovatsiyalarni o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga,

ijodiy almashinuv dasturlari mamlakatning ochiq va innovatsion imijini shakllantirishda strategik rol o'ynaydi[17].

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston tasviriy san'ati xalqaro maydonda milliy identitetni ifodalash, madaniy diplomatiya orqali davlat brendini shakllantirish va global kommunikatsiyada samarali muloqot o'rnatish vositasi sifatida samarali ishlamoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, san'at va madaniy diplomatiya o'rtasidagi integratsiya mamlakatning ochiq, kreativ va zamonaviy imijini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Mazkur tavsiyalar amalga oshirilsa, O'zbekistonning xalqaro maydondagi tasviriy san'ati yanada samarali va strategik instrumentga aylanishi mumkin

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nye, J. S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs, 2004.
2. Cull, N. J. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: Figueroa Press, 2009.
3. O'zbekiston Badiiy akademiyasi rasmiy materiallari, 2017–2025.
4. UNESCO. *Culture for Sustainable Development*. Paris: UNESCO Publishing, 2018.
5. Anholt, S. *Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions*. London: Palgrave Macmillan, 2007.
6. Melissen, J. (ed.). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. London: Palgrave Macmillan, 2005.
7. Mark, S. "A Greater Role for Cultural Diplomacy." Netherlands Institute of International Relations Clingendael Report, 2009.
8. Ismailov, N. "Cultural Policy Transformation in Central Asia: Uzbekistan's New Strategy." *Central Asian Affairs*, 2021.
9. Nye, J. S. *The Future of Power*. New York: PublicAffairs, 2011.
10. Leonard, M., Stead, C., Smewing, C. *Public Diplomacy*. London: Foreign Policy Centre, 2002.
11. Snow, N., Taylor, P. M. *The Routledge Handbook of Public Diplomacy*. London: Routledge, 2009.
12. Cull, N. J. *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement*. Cambridge: Polity Press, 2019.
13. Nye, J. S. *The Future of Power*. New York: PublicAffairs, 2011;
14. Melissen, J. (ed.). *The New Public Diplomacy*. London: Palgrave Macmillan, 2005;
15. Mark, S. *A Greater Role for Cultural Diplomacy*. Clingendael Report, 2009;
16. Snow, N., Taylor, P. M. *The Routledge Handbook of Public Diplomacy*. London: Routledge, 2009.